

«ցնցեց ... լռեց, «կրճեց ... թշնամեց», կամ էլ 18՝ «երգին ... որդեգրած ... լարդին ... յանձնած», եւն եւն) Այս կէտը շեշտեցինք անոր համար, որ մեր նոր՝ յատկապէս արեւելեան բարբառով գրողք՝ քերթողներուն ըով յատեն կը տեսնուի այս անփութութիւնը, հետզհետեւ ընդելլական ըլլալով վերջին շրջանն յանձնել։ Կարծես Հնորհաւույ շրջանին գաղափար վրայ ենք։

Դրաստիկական քննարկով բանաստեղծ է, եւ իբրեւ այսպիսի կը սիրէ երգել բնութիւնն ու գեղեցիկութիւնն ամեն տեղ։ Բայց իւր առջեւուն մեծագոյն մասին մէջ թախիծ ու տխուր շեշտ մը կ'երեւայ։ Անվերջա երգ, գծաւորաւ կրնայ երգել քերթող, ինչպէս գեղեցիկ կը ընդառնէ իւր միտքը յատուկ քերթութեամբ մը (էջ 117—8), եթէ այս թախիծային տգին գրեթէ ընդհանուր նկարագիր գտնուած է՝ արդէն գարեւել վեր հայ բանաստեղծութեան, դիւրաւ կ'ընտելուի որ աւելի տխուր հնչելու են նոր քերթողի մը նորագոյն առաքելը, բանաստեղծութեան մեծագոյն մասին նկարագիրը շատ լաւ կը ցոյցանայ այն շարքերգայիններէ՝ զոր բանաստեղծին իբրեւ նշանաբան գրած է իւր գրքին նախաբեր։ Ահա այս նշանաբանը.

«Դռնուած հեղեղ երգէ՛ք մի գոբաբա աղչի,
Միշտ մըռայլ տեսայ երկինքը դշիւի.
Եւ շատ վաղ տեսայ տանջանքը կնանքի,
Վաղ մանրանցաւ վըշտի հետ հոգիւն։»

Սակայն նշանել վհատող-տխուր երգել մ'ալ չէ։ Նաեւ այս վշտայն կնանքը կրնայ սիրելի դրանել եւ խաղ՝ թէկեմն (տես էջ 3), նահատակի մ'անգամ առաջանալի կը գրէ վե՛մ խաղս թէ «նա լալ չէր սիրում» (էջ 5), իւր քնարը բարբառին կը մոռնայ թախիծային նշանին, երբ կ'երգէ՝ «տառաւոր ու ալեր» (էջ 7), նաեւ իւր խեղճ եղբոր կը խրատէ թէ «մի վհատուի, նաեւ մեծագոյն թշուառութեան մէջ (էջ 9), եւ բաղձն իւ նման տաղեր՝ զորոնք չենք ուզեր մի առ մի յիշել։»

Գ. Տ.

46. A. Nazarbek. Through the Storm, pictures of life in Armenia. Նախաբանին կ'իմանանք որ գիրքը նախաբար հայերէն ուրուագրուած է. յետոյ մեռագիր գաղղիներէ խմբագրութեան մը վրայէն անգլիներէն թարգմանուած այն օրիորդէն՝ որուն անունը կը գտնենք գրքին նախաբար գրուած իբրեւ թարգման։ Թեւեւ ոչ թէ բառական թարգմանութիւն, այլ իմաստը միշտ պահելով՝ նոր անդղական խմբագրութիւն մ'եղանք է, բայց հեղինակն աչքէ տեսուցած է ամբողջն եւ յայտարարած որ այս է իւր բնւէ ուղածն։ Ըստ այսմ՝ նաեւ իւր արդի կ'երթն մէջ իրենցադիր գործքի մը նկարագիր կը կրն։ Յառաջանալուն ուրիշ գրել է, ինչպէս նշանակուած է նախաբար։

Գործքը՝ ներառութենէ մ'ետքը՝ բաժնուած է երեք մասի, առաջինը՝ եօթն, երկրորդն ու երրորդը՝ ինը գլուխներով, Բովանդակութիւնը վեպ մըն է և նայող արդի կնանքն է. կամ ինչպէս նախաբար կ'ըսուի՝ «գարեւելէն չայոց աշխարհի կնանքն», Այս է նաեւ գրքին նկարագիր, եւ կրնանք հաստատել հեղինակին յայտարարութեան թէ մտացածին վեպ մը կամ կնանք մը ներկայացընել չէ ուղած,

այլ իրական գեպքեր, իրական անձանց նկարագրներ ու տիպարներ, իրական հանգամանաց նկարագրութիւն. թէ եւ ամբողջ կապուած է իրարու վեպի մը մեւով, կ'ենթադրուի գլխաւորաբար նորագոյն ժամանակի կնանքը պատկերացընելու նպատակաւ։ Թէ տեղ տեղ այնպիսի գտն մ'ունի նկարագրութիւնն, որ թերեւս աւելի կողմնակցական կ'երեւայ, շատ զորմանքով չենք գտնել՝ նկատելով հոգեւոր կին գիրքը կամ կուսակցական համարումը, գիրք մ'որ ունեցած է կողմնակցներ եւ անին այժմ աւելի հակառակորդներ։ Աւելի մանրամասնութեան մէջ մտնել եւ գրքին «գոսակները» մանրամասնօրէն պարզել՝ թերթի մը ծրագրէն գտնա ըլլալով՝ անց կ'առնենք։

Գ. Տ.

ՈՁԳՈՅԻՆ ԹԵՐԹՈՒՆԷ ԹՈՂԵՒՓԱՆԶ

1. Նուէնքեր ու կապիներ։ — Թ. «Նորայրալուսն օգնութիւն»։ — Թ. Ջանկովսկի «Արաբական» նկարը։ — Թ. Նոր լրագիրներ։ — «Սուրճանակ» հրատարակեալ։ — Թ. Արմատաքիւս նալ փորագրել մ'ի Գեղամալիս։

1. Նուէնքեր — Կապիներ։ «Մարտին», մէջ (Թիւ 1), որ իբր մ'առջանք լոյս էր տեսնել՝ կը կորուզանք թէ՛ Գանիւէ Թունանեանց տնուն (Սամմառ գետաբի Սուրա գիւղէն՝ Ռոտով քնակող) վաճառական մը Սամմառ կնիւղանական-գիւղացաւու տեսական — արեւնապոյտական Հայոց առաքնականութիւն համար (որուն չնկատութիւնը գաղափրացած էր մինչեւ Հոգեւոր Նոր հրամանի մը համալրել) նախորած է 10.000 առաքնի Այս գումարէն 2500 ա. արգէն զգուած է Արաբականութիւն Առաջնորդի, Սամմառի փոխարեանին, մնացեալը պիտի հաստատուի երեք տարւած ընթացքի էն 2500 տկան առաքնով։ Մի եւ նոյն վախճանին համար նուիրած է նոյնպէս եւ Յովհաննէս Սարգսեան 1000 առաքնի։

2. «Նշխարալուսն օրնալիւն»։ Ռուսահայ լուսաբար մէջ կը կարգանք թէ Գր. Գ. Ջանկեանի այս ժողովածուն խմբագրութիւնը հրատարակած է Թունուարի մէջ ընդունած նուէրներուն ցանկը, որմէ կ'իմանանք թէ խմբագրութիւնը Ռուսաց դեսպանին հետ բանակցութեան մէջ է Նորդոգ հայ-առաքնական օրրանոց մը բանալու վախճանու որուն համար արդէն 5000 ա. առաքնութիւն է. իսկ երկրորդ եւ երրորդ օրրանոցներուն վերջին բացուած է Սիւրի վանքին մէջ՝ գաղութիւնն ապահովելու համար 10.000 ա. ալ զգուած է Բաց աստի 2000 ա. ալ զգուած է Գոյոյ առաքնական գեղապանին վանայ սովելոց համար։

3. Ջանկովսկի «Արաբական» նկարը։ «Արաբական» իւր վերջին (1898, Ա.) գրքին մէջ կը գրէր։ «Ջանկովսկի [Sankowsky] առաւ յայտնի նկարիչը ապրելով Կովկասում, իւր փոխից գլխաւորապէս նուիրած է կովկասի բնութեանը։ Նա ունի նկարած այլ եւ այլ տեսարաններ Հայաստանի բնութիւնից, օրանց մէջ աւելի յաջողութեամբ մինչ է համարում վրձնարարութիւնը, որ զետեղուած էր այս գրքում։ Մտախն այս նկարում նկարուած է Հին Նախ խիլեանի կողմից։ — Այս օրերս խմբագրութիւնն արեւմտեան նոյն նկարչին և Արարատի»

ընդունելու որ Արաբիի հրադարձածն տարբեր
 փոքր մեծ է բարձունքն իջ ներկայացնելով մեծ ու
 փոքր Գառնիներու տեղեր՝ երբ անոնց ստորոտ
 խաւարի մէջ թաղւած է տակաւին ու գաղաթի-
 ներն յայտնի լուսոյ լիջը շարունակ Այս 1×0'80 մետր
 մետրն յայտնի շքեղ գունաւորիկ իւղանիւրէր, որ ընձ
 աղեկցութիւն իր գործն է նայողն ինչպէս, զարն ու
 լայլու է ամեն էպոսի օրացին, եւ այնչափ անկի,
 որչափ որ գինը (8 րուբլ) բարձր չէ: — Կարելի է
 տեսնալ խմբաւորութեան միջոցով:

ՎՊԵՐԱՄԱՆԿՆԵՐ ԵՎ ԸՆԴՐԱՏԱՐԱՐՆԵՐ ՏԻՔՐԱՆԻ
ԷՄ. ՀԻՔԻՆԵՐԱՅԻՆ, որ իբր ակուլանայթիանին
հաստատամանքի ենթարկումը նախանշում ախտի ախտանշաններու
յարուցած Թանձ արգելքները բուժանով՝ կրցաւ ի
վերջը իբր «Մուրհանգակին» ծնունդը ամենին՝
ՏԻՔՐԱՆԻՅԻՆ. ՀԻՔԻՆԵՐԱՅԻՆ, որ ակուլանայթիանին
իշխպէ լուրջորական բազմամիտ փորձառութիւնը
«Մուրհանգակին» համար ամենանշեալ երաշխադր-
ներն են. «Մուրհանգակով» որ թղթով, ծաւա-
լով եւ ապարուրթի ենթա՝ Հայրենիքի՝ շատ եւ
շանտի, ի զօրայ մանուն երեք օրակէ թիւր կ'ու-
նենայ, (չհաշուելով մի եւ նոյն խաբարին հրա-
տարական Տայառաւ. առակներն՝ «Երկրիւն Եւր-
դիւն» հոգեւորանանմայ օրակէն թիւ.) ակուլան
«Մուրհանգակին» իբր եղբարց վրայ առաւելութիւն
ժալուռն, մինչ՝ «Բիւրաբարին» եւ Մուրհանգակ
համար 20 ակահ փորագր Կարծեմ.՝ Մուրհանգակ
պիտի վաճառութի համար 10 փորայթի, պարագայ մը
որ փաշովորտան ամեն խաւերուն սիրելի եւ գիւրա-
մաշտելի պիտի ընէ զինքը:

Այս անգամ բախա օմինքը ուրիշ լրագրող ժ'ալ Ծնունդը Ժանուարյանիւ, որ թէ էն ուր աշխարհիք (իսլամական) այսօր այսպիսի լրագրող զիշ շատ գծաւարութիւններ կ'ան.) գտնէ իբր գեղազգաւ կան, աղագրաբան Տանգէտ' իւր թիւքի բնորոշներուն հետաւորութիւնն պիտի յաղագրեն: Հանգիշէ՛ լոյս պիտի տեսնէ Նոր Նախիջեւան, տարին երկու անգամ էն հրատարակին էն Պր. Միշան Բերքեր-րեան: Այսօր հանգիշէ՛ր անունն է՝ «Կեւնէ-դ. քանն. շէիք տեսնէ ճի' տնշուշտ անխաբիւ օւղելով թէ Կիւսիսկ ինչպիսինքն պիտի շոյախաբին միշտ իւր էն-րեան մէջ՝ «Աղագրական Հանգիշէն», «Լաւաքին», «Լուսման», «Թաւաքին» եւն. չոյ՛ «Կեւնիշի» առաւակայ եւ տարին երկու անգամ հրատարակուող թերթիերուն շղիջային հինգերորդ օրակը կը կազմէ: Աջուշտ «Կեւնիշ» իբր աղագրական տնոյնեան պիտի գտնէ Պր. Ե. Լալայեանիք՝ «Աղագրական Հանգիշ» իսկ իբր գեղաբաւականութիւն՝ Իրաւն օւ ճին «Մալաք», սակայն այս պարագայ մին էն որ այս

1. *Journal of the American Medical Association*, 2000; 283: 2686-2692.

Թերթթեալուն մէջ ազգիւս մրցումը մը յառաւ պիտի
ենք: Թէ՛ յօգուտները ընտարութեան, Թէ՛ անոնց
հերթին արժէքին, Թէ՛ տպագրութեան եւս մասին:
Կը բաղձանք եւ կը ապաստենք իսկ, որ՝ կեանքին, այս
մրցման մէջ իր կենսական դժո՛ղ ցուցներ, եւ Հանձնի
պիւնը՝ մէջ զատարակ, ուժեղին, արդի՛ իւր գաղա-
թիւնն ապահոված կ'ըլլայ: Բաժանորդագրու-
թեան, Հասցեն, եւս. մասին տես Թերթթի Ժած-
Ինք փայլ ցուած ծանոթութիւն:

5. Վերադարձվել հայ գործերը ՏՊ Գերանիսի՝
 «Հանգույն» յարգ. բաժանամասերին մին՝ Գրիգ.
 Բ. Թ. Կոչայանին, թերթին բնօրյաքցին մըլ՝ Եւ-
 բուղա գտնուող հայ արուեստաբան մասին՝ միշտ
 համարելեամբ տանանելով որ յուսուլից եւ իրենց աղ-
 ղին պատուաւորք հայ արուեստաբաններու համար
 են. քաշախերական բացատրութիւններէ եւն պակ-
 սին, ապէ իրեր երկու շարքով յաւառ ղրկել հա-
 ճեցաւ մեզի հայ արուեստաւորք մէ փորագրած
 պատկերներին մէջ հանրին՝ իրր նմիշ անոր յա-
 ջըպաութեան, արժոյ համար ստուգել նոյն իսկ
 փորձ աշ մէ՛ յաջողած լլլալը պէտք է վկայէ
 Գրախերէով ծանօթացընէ ընդ հայաւորք եւնան նոյն
 պատման արուեստաւորք, ի քաշախերութիւն ու-
 ղը բազմաթիւ հայ արուեստաւորաց կը քաղենք
 նոյն նամակին հետեւեալ կեանքը:

“Հայկազուն Գ. Մանիսաճանան կը կտռէր մեր երբ փորագրուէր. 23 տարեկան է, բնիկ Եմմանայի, նախկին աստեղը Մարտուանի գործերէ Փորագրութեան վայր իւր առաջին ծանօթութիւնները շահեցաւ ի Բէլլորսի,՝ ամերիկացի վարպետէ մը, որեւէ ժամ տար իւր յառաջ ելքուող առցաւ իւր մարտասէր բոլորեցութիւններն ու նորագոյն գրութիւնները հիմնական ԵմմանաՄարտուան համար։ Առաջին վեջ ամսինքն առցաւ ի Բալէլ, բոլոր ժամանակը նախելով զժագրութեան, նկարչութեան եւ լուսանկարչութեան, որոնք այնչափ անհրաժեշտ են յաւ փորագրել մ'ըլլաւ։ Գոհացողքէ աղբիւնքներ ձեռք բերած ըլլալով՝ Բալէլէն առցաւ ի Ֆրանկֆորտ Մ. Ի վայր, եւ անմիջապէս մտաւ Հանքածափ Բիւիւնքի Հաստատութեան մէջ, ուր կարելի է արդիւ փորագրութեան ամեն առաջադէպ, ամենաշուք գործիւններով։ Հ. Գ. Մանիսաճանան միակ Հայն է այդ Հաստատութեան մէջ, կարծ ժամանակահատ մէջ ձեռք բերաւ շարք մը փայլուն յաշդգործիւններ արեւք պատիւ. միայն կրեան բերել Հայ անուան, Իկոնմոնքերի կատարուեցաւ մըջոմ Հայ, որոն ժամանկեցեան 28 աշակերտներ։ Խաչելութեան զբաւեռի կազմապարհ իր փորագրութեամբ ասօլլի մըջոնակը շահեցաւ Հ. Գ. Մանիսաճանան։ Իւր վերջին արդիւնքներէն մին է 23x18 մմ ձեռագրական կազմապար մը, զոր Գրորք. Բիւիւն իւր հմտագրականութեան վերջ անիւնը՝ հաշտալիս՝ յայտարարած է որ՝ եթէ Իրենց ունեցած 160 եւրոպացի աշակերտներն այնչափ կատարելաւ գործեր արտադրել կարենային իր մէկ նախանշելի վարպետից իլլային։ Եւ ի ըստընքութիւն Հայ փորագրչին՝ սրբաշուան է որ Հաստատութեան արտական ծանուցալագրէին մէջ զնախորդի իւր չինան արտականքին արտադրութիւնը։

